

SEZAI KARAKOÇ'UN ATEŞ DANSI 1 ŞİİRİNDE İMGE

Betül Hastaoğlu*

Özet: Türk edebiyatında tartışılmaz bir yere sahip olan Sezai Karakoç'un şiirleri, düşünce yazıları, piyes ve hikâyeleri mevcuttur. Ancak sanatçı, özgün imgelerle örülmüş şiirleri ve farklı üslu-buyla tanınır. Bugüne kadar eserleriyle ilgili pek çok inceleme yapılarak sanatçı ve eserleri üzerine eleştiriler kaleme alınmıştır.

Şair, gelenekten faydalanmakla beraber yeniliğe açık bir duruş sergiler ve şiire kendine has bir yorum katarak Türk edebiyatında farklı bir yer edinir. Şiirlerinin metafizik boyutu ve yoğun imge dünyası, onları anlaşılması güç bir hale getirmektedir. Sezai Karakoç'un özgün ve orijinal imgelerini *Ateş Dansı 1* adlı şiirinde görmek mümkündür. Şiir, sanatçının kapalı anlatımı ve imgeleri sayesinde çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Bu imgelerin açıklanıp yorumlanmasıyla şiirin daha iyi anlaşılacağı muhakkaktır.

Sanatçı, kadının ateşten bir dünyaya atılması ve acı içinde kıvranmasına rağmen dans etmekten kendini alamayışını anlatırken onu son derece estetik bir varlık haline getirir. İfade etmek istediği bu can yakıcı hadiseyi adeta görsel bir şölene dönüştürerek anlatır. Her okuyuşta farklı anlamlar çağrıştıran *Ateş Dansı*, şairin Diriliş düşüncesini de doğrular niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Diriliş düşüncesi, imge, *Ateş Dansı*, kadın, şiir, ölüm.

IMAGE IN THE SEZAI KARAKOÇ'S POETRY "ATEŞ DANSI 1"

Abstract: Sezai Karakoc who has a crucial role in Turkish Literature has written poems, stories, articles and stage plays. He is well known for his different style and poems composed of unique images. So far quite a number of papers and articles have been written about the poet, his life and work.

While making use of traditional figures, the poet's stand is open to innovation and therefore earned a unique place in Turkish Literature. His poems are intensely image loaded and also include metaphysical dimension which makes understanding a challenging task. One can easily detect unique and original images in his work 'Ateş Dansı 1' (Dance of Fire I) The poem earns a multidimensional structure with the images he uses. It is certain that by unfolding these images, the poem will be more open to understanding.

The poet materializes 'woman' as an esthetic creature while drawing the picture of the woman suffering with pain and therefore cant help dancing with the twisting of pain. He expresses the sad and hurting incident in a way turning it to a visual feast. *Ateş Dansı* evokes different feelings in each reading and also proves the poet's resurrection idea.

Key Words: Resurrection idea, image, *ates dansı* (dance of fire), woman, poem, death.

* Okt. Betül Hastaoğlu, Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

1. SEZAI KARAKOÇ VE ŞİİRİ

Cumhuriyet devri Türk edebiyatının önemli bir ismi olan Sezai Karakoç, İkinci Yeni'nin diğer kuşağını oluşturur. İkinci Yeni'nin dil özellikleri onda da görülür fakat o, Türk şiirini metafizik bir esasa oturtur ve bunu da modern şiirin diliyle gerçekleştirir. Düşünce yazıları, hikâyeleri, piyesleri de bulunan Sezai Karakoç, daha çok şiirleriyle tanınır.

“İzleksel bakımdan daha çok İslâm mitolojisini kucaklayan Sezai Karakoç şiirinin sağlam bir metafizik zemini vardır. O, şiir dilindeki semboller aracılığıyla geleneği güne ve geleceğe taşımaya çalışır.” (Korkmaz- Özcan, 2005, 276).

Sezai Karakoç, bakışlarını tüm dünyaya yönelten, geleneğe bağlı ancak geleneksel formları yeniden yorumlayan, ne tamamen doğu ne de batının şairidir. Şiiri tüm sanatların kaynağı olarak gören şair, şiirde imajın ve edebi sanatların gerekliliğini savunmuştur. Onun şiiri, kendine has oluşturduğu imgelerle doludur. Bu imgeler, çoğunlukla İslam estetiği üzerine kuruludur. Gerçek sanatçının yaratma eylemini taklit ettiğini söyleyerek “yaratma” kelimesine orijinal bir açılım kazandırmıştır.

Dini, varlığın temel kaynağı olarak gören Sezai Karakoç, ona kendine has bir yorum getirir. Geliştirdiği bu düşünce akımına ise Diriliş adını verir. Şair, kelime manası “ölümden sonra dirilme” olan Diriliş kelimesini, daha geniş anlamıyla “uyanış, yeni bir hayata başlayış” anlamlarında kullanır. (Karataş, 2013, s.149).

İkinci Yeni'nin birinci kuşağı, materyalist bir görüşe sahip olduğundan oluşturdukları imgeler de soyuttan somuta doğru bir yol takip eder. İkinci kuşakta tam tersi bir tutum görülür. Modern sanat, genel anlamda soyutlamaya dayanır. Ona göre şair, şiiri soyutlamada bırakırsa eksik bırakmış olur, tamamlanması için şairin tekrar somutlaştırması yani soyutlaştırdığı şeyi tekrar yeni bir bağlama oturtması gerekir. Bunu da “diriliş” kavramıyla izah eder.

“Diriliş demek, düşünceye önem vermek, düşünceyi incelemek, her zaman gündemde tutmak demektir. Dirilişin düşünce paradigmasının önemli bir ilkesi de; ‘İslam medeniyetinin, aynı zamanda bir düşünce medeniyeti’ oluşudur. Vahyin gerçekliğinden doğan Kur’an, insanlığı her zaman düşünmeye çağırır. Diriliş Düşüncesi, bu çağrıya bir cevap, bu çağrının adı, bu çağrının taşıyıcısıdır zamanımızda. İnsanlığın, Türkiye, İslam dünyası ve bütünüyle dünya ölçeğinde, bu çağrıya en çok ihtiyacının olduğu bir zamanda, Diriliş Düşüncesi, ezeli, ebedi ve evrensel bir cevaptır.” (Su, 2010, s.13).

Sezai Karakoç, şiiri dinle örtüştürmeye çalışmaz. Aksine gelenekten faydalanarak yeni bir şiir dili kurma yoluna gider. Bu dili süsleyen unsurlardan en önemlisi de metafizik öğelerdir. Onun şiiri, geleneğin yanı sıra dinden de beslenerek zirveye ulaşır.

“Sezai Karakoç’a göre, Diriliş yeniden inanmak, yeniden düşünmek, yeniden duymaktır. Kalbin çılgınlığını bastırarak yaşamaya ve hayata yeniden anlam kazandırmaya başlamaktır. Bu kelimenin toplayıcı anlamında, İslam dünyasının yeniden inanç dünyasını kurma; düşünce dünyasını, estetik dünyasını canlandırma zorunda olduğu özetlenir. (...) Diriliş, insanın kurtuluşa varması için gireceği değişimdir. Diriliş, insanın İslam’la dirilmesi ve İslam’la kurtulması demektir.” (Karataş, 2013, s.150).

Gerektiği gibi düşünebilen insanlar için toplumdaki bozulmuşluğun, yozlaşmışlığın tedavisi İslam’dadır. İnsanlığın tazelenmeye, yenilenmeye ve arınmaya ihtiyacı vardır. Tüm bu olumsuzluklardan kurtulup aydınlığa çıkmaya çalışan insanın yardımına koşacak olan da dindir.

2. “ATEŞ DANSI” ŞİİRİNDE İMGE

Şiiri günlük dilden ayıran ve kendine has bir dil olmasını sağlayan en belirgin husus, imaj/imgedir. İmge, “gerçekliğin kaba ve ihlal edici kuşatmasından sıkılan ruhun; sonlu, sınırlı ve iğreti olandan; sonsuz, sınırsız ve aşkın olana açılmasıdır” (Korkmaz, 2002, 274). İmge, sadece göze hitap ederek sözcüklerle zihinde resim oluşturmak değildir. Çünkü duyuşsal ve algısal imgeler olduğu gibi soyut imgeler de kullanılmaktadır.

“Henry Wells, 1924’te yayınladığı Poetic Imagery adlı eserinde imajları, hayallerin mahiyetine ve yoğunluk derecelerine göre en basitten en hayalî ve impresyonistik olana doğru süsleyici imajlar, batık imajlar, şiddetli imajlar, radikal imajlar, yoğun imajlar, geniş veya yaygın imajlar, coşkun veya zengin imajlar şeklinde sınıflandırmaktadır.” (Özcan, 2003, s.6).

İmgelerin sınıflandırılmasında görülen karışıklık, ancak tematik bir değerlendirme sayesinde çözülecektir. İmgenin anlaşılması için onu sadece şekil bakımından incelemek yetmez. İmgelerin şekli değil, anlamı önem taşımaktadır. Bu sebeple sınıflandırmanın “aşk imajı, ölüm imajı, aydınlık-karanlık imajları, tabiat imajı, su imajı, ayna imajı, insan imajı v.b.” (Özcan, 2003, s.7) şeklinde yapılmasının uygun olacağı kanaatindeyiz.

Sezai Karakoç, 1978’de yazdığı “Ateş Dansı” şiirinde kadının bir ateş olan yeryüzüne indirilişini estetik bir biçimde dile getirir.

*“Ateşe düştüğünü gördüm kadının
Dans edişini durduramamıştı yine”*

Ateş, eski Türklerden beri kutsal sayılan ve birçok şiirde kullanılan bir imgedir. Kutsal sayılmasına rağmen hiçbir zaman tapılan bir unsur olmamıştır. Ateş etrafında törenler düzenlenmiş, çeşitli danslar yapılarla ayinler gerçek-

leştirilmiştir. Ateş üzerinden atlamak uğursuzluk sayılmış, ateşin evi ve aileyi koruduğuna inanılmıştır.

“Ateşin Türk boylarında birey hayatının doğumdan ölümüne kadar, hatta ruhun dünyadan ayrılışı sırasında önemli fonksiyonları vardır. Bu Türk boylarında ateş, aynı zamanda kendisinden yardım beklenen, korku ve saygı duyulan bir unsur olarak karşımıza çıkar. Ateş, şaman ayinlerinden yeni yıl bayramı kutlamalarına kadar yapılan her toplumsal törenin olmazsa olmazıdır. Bu törenlerin açılışı da genellikle ateşin yakılmasıyla olur” (Dilek, 2007: 48).

Zaten var olan ateş anlayışı, İslamiyet’le birlikte cennet ve cehennem kavramlarıyla birlikte daha kapsamlı bir çağrışım alanına sahip olmuştur.. Sezai Karakoç, şiirinde ateşte yapılan bir danstan bahsedip bu günah imgesini somut bir dansla birleştirerek özgün bir imge kurar. Mitolojide Zeus, kendisini hiçe sayan insanlara ders vermek için ateşi tanrısı Hephaistos’a ilk kadını yaratmasını emretti. Zeus, Pandora adını verdikleri bu kadının kalbine ruh yerine bir kıvılcım koyar. Dolayısıyla ilk dönemlerden beri kadın, ateşle birlikte düşünülmüştür. Karakoç, şiirlerinde kadın ve ateş kelimelerini çok kullanır. Aslında ikisi de toplumumuzda uyandırdığı duygu bakımından benzerlik gösterir. Çocuğun ilk tanıdığı kadın, annesidir ve anne her zaman korkulan, saygı duyulan, sevgisiyle de sıcaklık veren bir varlıktır. Ateş de korkulan, saygı duyulan ve insanı ısıtan bir kaynaktır. İnsan, çocukluğundan beri ateşe dair bir yasaklık sezisiyle büyür.

“Ateş her şeyi açıklayabilen ayrıcalıklı olaydır. Yavaşça değişen her şey ateşle açıklanırsa, hızla değişen her şey de ateşle açıklanır. Ateş, üstün canlıdır. Ateş mahremdir ve evrenseldir. Kalbimizde yaşar. Gökyüzünde yaşar. Tözün derinliklerinden çıkıp kendini bir aşk gibi sunar. Maddenin içine dalıp saklanır, kin ve intikam gibi gizli, görünmez. Bütün olaylar arasında, iki karşıt değerlendirmeyi, iyi ile kötüyü aynı açık seçiklikle kabul edebilen yalnız odur. Cennet’te parıldar. Cehennem’de yanar. Tatlılık ve işkencedir. Mutlak ve kıyamettir. Ocağın yakınında uslu uslu oturan çocuk için hazdır; ama alevleriyle çok yakından oynamak isteyince her itaatsizliği cezalandırır. Huzurdur ve saygıdır. Esirgeyici ve korkunç, iyi ve kötü bir tanrıdır. Kendisiyle çelişebilir; dolayısıyla evrensel açıklama ilkelerinden biridir.”(Bachelard, 1995, s. 13).

Şair, ateşin tüm yaşam alanına şiirinde yer verir. Onu söndürecek olan suyu, körükleyecek rüzgârı, cenneti, cehennemi anlatması bundandır. İlk dizelerde kadını ateş içerisinde dans ettirerek, onun arzu yönünü vurgulamak ister. “Tatlılık ve işkence” olan ateş, aynı zamanda cinselliği çağrıştırır. Ancak şiirin tamamına bakıldığında zaman, kadının arzu yönünden çok daha derin anlamlar içerdiği görülür.

*“Sularla titreyen sabah rüzgârı iğneleriyle
Parlayıp parlayıp sönüyordu tükenen bir mum gibi
Bahar iplikçilikleriyle dokunmuş giysileri.”*

Şair, okuyanın içini yakan ve dokunma duyusuna hitap eden ilk mısradan sonra ateşi, dans gibi rahatlatıcı ve görsel bir motifle birleştirir. Kadının ateşte dans etmesi, hem göze hem dokunma duyusuna hitap ettiği için yayılğan ve dinamik bir imgedir. Bu durum sinestezi kavramıyla da açıklanır. Merkez imge, “ateşe düşen kadının dansı”dır. Ancak şair, bu imgeden hareketle anlamı da genişleterek kadının şahsında topladığı özellikleri, tüm insanlığa ve doğaya yayar. İzleyenlerde güzel bir etki uyandıran görsel sa-natlardan dans, yeknesak hareketlerden meydana gelir. Bu doğanın ve tüm canlıların doğum-ölüm arasındaki hareketli, güzel ve acı verici yolculuğundan başka bir şey değildir. Şair, bu yakıcı ateş görselinin sonrasında suyun iğneli bir sabah rüzgârıyla titremesinden bahseder. Araf Suresinin 57. Aye-tinde rüzgâr ve suyun birlikteliğinin meydana getirdiği sonuçlar, şiiri aydınlatmak bakımından önemlidir.

“Rüzgârları rahmetinin önünde müjde olarak gönderen O’dur. Sonunda onlar (o rüzgârlar), ağır bulutları yüklenince onu ölü bir memlekete sevk ederiz. Orada suyu indirir ve onunla türlü türlü meyveler çıkarırız. İşte ölüleri de böyle çıkaracağız. Her halde bundan ibret alırsınız.” (Kuran-ı Kerim, Araf Suresi, 57. Ayet).

Rüzgârlar, sularla birlikte hareket ettiklerinde ağaçları yeşertecek, meyveleri büyütecek bir özellik kazanır. Aynı şekilde bir ölüyü canlandıracak güce sahiptir. Her sabah esen rüzgâr, iğne gibi dokunarak insana bu ayeti hatırlatır. Şair, diriliş düşüncesini İslam’a dayandırıldığını çok güzel açıklayan özgün bir imaj yaratmıştır. Sabahın serinlik veren rüzgârı, bu alevi söndürmek yerine körüklemiştir. Su, yaşam kaynağıdır, can verir, doğayı tazeler. Hem de felaketlere yol açacak kadar güçlü, nefes kesecek kadar korkutucu bir varlıktır. Rüzgâr, bitmek üzere olan bir mumu nasıl dalgalandırırsa kadının da kıyafeti dans ederken parlayıp parlayıp söner. Fakat buradaki kıyafetle kastedilen bedendir. Beden, baharda açan çiçekler gibi geçicidir ve insan hayatı, mumun yanmasına yarayan ip gibi pamuk ipliğine bağlıdır. Allah, şiddetli bir rüzgârla her tarafı baştanbaşa suyla kaplayıp bir anda her şeyi yerle bir edebilir. Tıpkı Nuh Kavminin helak olduğu gibi tüm insanlık bir anda suda boğulabilir. Araf Suresinde Nuh peygamber ve sapkınlık içindeki kavminin onu dinlemeyerek suda yok olması da anlatılmaktadır. İslam inancına göre cennet ile cehennem arasında bir yer demek olan “Araf”, kelime anlamıyla da şiirin devam eden dizelerinde varlığını hissettirir.

*“Soluğu alevdi kızgın kum çığıydı sesi
Sonbahar kızılıığıyla elleri tutuşturuyordu elleri
Cennet kentinden cehennem kentine atılmış köprü
İdi vücudunu saran bir ebemkuşağı kefeni
Durduramamıştı yine de dans edişini.”*

Şair, yine görsel, işitsel ve duyuşal öğeleri bir arada kullanarak yayılğan bir imge meydana getirir. Kadının soluğunu, göze hitap eden aleve, sesini ise kızgın bir kum çığına benzetir. Kadın, çığ gibi derinlerden gelen sesi ve ejderha gibi alev püskürten soluğıyla baştanbaşa yakıcıdır; ona dokunacak eller, tutuşmayı göze almak zorundadır. Şair, kadının rengârenk ve ince kıyafetini (bedenini), cennetten cehenneme giden bir köprü olarak nitelendirir. Bu albenisi olan cezp edici ve aldatıcı nesne, insanı bir anlık gafletle yoldan çıkarmaya yetecek özelliktedir. “Cennet kentinden cehennem kentine atılan köprü”, dini unsurları içinde barındıran bir imge olmakla birlikte kadının cennetten bu dünyaya indiriliş ve bu dünyadaki tutkulu hâlini sembolize eder. Cennetten cehenneme indirilen kadının bu ateşten dünyada yaşamak için karşılaşacağı güçlükler ve zorluklar onun dansıdır. Çünkü o, bu ateş meydanında dans ederek hayata tutunacaktır. Ateşte ancak yine bir ateş dans eder. Arzusuna ket vura mayıp nefesine yenilen insan, cehennemi de cenneti de ölmeden yaşar. Ölüm, geldiğı zaman ise onu hiçbir şey durduramaz.

*“Ne harf ne söz ne yazı ne işaret
Ne büyü ne afsun ne üfleyiş sanatı”*

Kadının varlığı hayat gibi çekicidir ancak o arzu nesnesi haline geldiğı zaman insan, ölümüne bir adım daha yaklaşmış gibidir. Arzu, yakıcıdır ve yancağını, ona dokununca öleceğini bile bile insan nefesine yenilir. Cennetten atılan Hz. Âdem’i kandıran da yine bir kadındır.

*“Ruhu katrandan damıtılmış o sıcak
Dağların dibinden gelen depremi durduramazdı
Deprem, kollarında bir kuş, berrak ve ak.”*

Ruh, beden, nefsin derinliklerinden gelen o deprem gibi sarsıcı arzuları durduramaz. Deprem, bodrum katına, bilinçaltına atılan iç tepilerdir. “Beyaz” ise sonsuzluğu ve ölümü çağırıştır. Hayatın elbisesi olan beden çıkar, ruh kalır. Deprem kollarında kuş olması, özgün ve yoğun bir imajdır. Kuş, özgürlüğü ve saflığı temsil eder. Ruhun özgürlüğü, derinden gelen bir deprem sayesinde olacaktır.

“Karakoç’un şiirlerinde ölüm gerçeğinin bilinmez yanı, acı veren, kabullenilmesi zor tarafı yani bir insani olgu olarak oldukça geniş yer bulur. Ancak

bu kadarla kalmaz, ölüm maddî anlam dünyasından hemen metafizik alana sıçrar. (...) Çünkü Karakoç'a göre ölüm, öte dünyaya hazırlanmak için Tanrı'nın bağışdır. Uzaya çıkan insan nasıl günlerce tecrit ediliyor ve hazırlanıyorsa, hayat da insanı öte dünyaya hazırlar; çünkü cennet ve cehennem bu dünyadan farklıdır. Hayat, bir hazırlık, bir çile dönemidir. Çünkü her yeni gelişme, ilerleme ve her yeni eser için bir çile gerekir. Her yenileniş bir çiledir. Ölüm, bir yönüyle doğumdur." (Baş, 2011, s.52).

Ölüm, hayatın sonudur ancak harflerin hükmünün geçmediği yeni bir alfabetir, "vuslat"tır, "düşün"dür, asıl olan sevgiliye kavuşma anıdır. Nefsine yenilmemişler için bayramdır. Kadın, tüm arzularından sıyrılıp geldiği yere döner ve bu tutsaklık sona erer.

*"Yeni bir abc. Düşün. Şiir ve yolculuğu
Saat saat sona eren tutsaklık"*

Ölümlerle birlikte ruhun tutsaklığı son bulur ve asıl olan hayat başlar. Şiir, hayatın kendisidir; ölüm ise tutsaklığın sona eriş ve düşündür. Şiir, somuttan soyuta uzanan, beşeri aşktan ilahi aşka ulaşan bir bütünlük arz eder. Bu, İslam sanatındaki çokluktan birliğe geçiş gösterir.

"Ölüm konusu, hemen bütün şairlerin ilgi duyduğu ortak bir temadır. Sezai Karakoç'un ilk dönem şiirlerinden başlayarak bu tema önemli bir yer tutar. Ölüm, bu şiir boyunca, çocukların ölümü, annenin ölümü, peygamberlerin ölümü ve tabiatın ölümü gibi çok farklı görünümlele belirir. Ancak ölüm imgesini ele alırken Sezai Karakoç'u özellikle farklı kılan, bu olguyu hemen her defasında dirilişle birlikte ele almasıdır." (Bayraktar, 2011, s.2).

Ölümden sonrası için kullandığı "yeni bir abc" imgesi, onun bu diriliş düşüncesini destekler niteliktedir. Hayat farklı bir boyutta yeniden başlamıştır.

*"Heykeltıraş için değil, ressam için değil
Şair için model olmayı bildi"*

mısralarında İslâm sanatında heykel ve resim sanatlarının yerine şiirin ön plana çıkarılması düşüncesi vurgulamaktadır. Klasik İslâm sanatında şiire ait mevzuunun büyük bir kısmı, kadın etrafında şekillenmiştir.

Ölüm ve diriliş, ölümden sonra hissi bir hayatın başlaması, yalnız şairin mana diyarında anlam kazanır

*"Güneşe giden ateşin jesti mimiği
Bir anda hayatı soyunup ölüme girdi
Ne harf ne söz ne yazı ne işaret ne dil"*

Şair için model olacak şey, “güneşe giden ateşin jesti mimiği” dir. Bu oldukça yoğun ve orijinal bir imgedir. Dolayısıyla yorumlamak da bir o kadar güçtür. Ancak şiirin bütünü düşünüldüğünde ölüm ve Allah’a kavuşma, sonrasında başka bir dünyaya uyanma temalarının yer aldığı görülür. Güneş, ateşlerin en büyüğüdür ve yaklaştıkça yakar, yok eder. Ona ancak ateş, yani akıl ulaşabilir. Bu bir bakıma tasavvuftaki vahdet-i vücut felsefesini içerir. Yani evrendeki her şey Allah’ın birer tecellisidir ve yine ona dönecektir. Jest ve mimik, bireye özgü bir ifade içerir. Jest ve mimiği olan kadın, aklı sayesinde doğruya ulaşabilir. Şiirin başında kadının durumunu olumsuz gören şair, burada onun aklıyla içinde bulunduğu kötü durumdan kurtulabileceğini sezdirir. Neticede dünyanın bir sonu vardır ve iyi ya da kötü her canlının gideceği yer aynıdır. Cennetten atılan kadın, aklıyla doğruya ulaşırsa yine geldiği yere dönebilir. Sözcüklerin, işaretlerin anlamını yitirdiği an, işte böyle bir andır.

*“Bir sırrın aynasında tüten buğu
Meczupluğun kıyısında görünen ışık
Mecnunluğun batısında sallanan doğu”*

Sezai Karakoç, son sözlerine doğru imgelerini yoğunlaştırarak anlamı tamamen kapalı bir hale getirir. Ruh, bedenden ayrılarak geldiği yere döner ve ulaşılan nokta, buğulu bir sırdır. Hakkında hiçbir şey bilinmeyen bu yere varmak, aklın sınırlarını zorlayarak yapılan bir yolculuk sayesinde olur. “Tütmek” fiili, imgeye dinamiklik katar. Şairin kullanmayı sevdiği zıtlıklar son dizede de kendini gösterir. “Mecnunluğun batısında sallanan doğu”, alışılmamış orijinal bir imge olmakla birlikte doğumla ölüm gibi tüm zıtlıkların iç içe olduğunu ifade eder. “Sallanmak” fiiliyle şair, imgenin alanını genişletir. Doğu ve Batı kavramlarına Kuran-ı Kerim’de fazlasıyla yer verilmiştir. Dolayısıyla şairin İslami çerçeveden yaklaştığı bu şiiri yorumlamak için başvurulacak en yararlı kaynak da Kuran’dır.

“Allah, kendisine hükümdarlık verdi diye (şımarıp böbürlenerek) Rabbi hakkında İbrahim ile tartışanı görmedin mi? Hani İbrahim, “Benim Rabbim diriltilir, öldürür.” demiş; o da, “Ben de diriltir, öldürürüm” demişti. (Bunun üzerine) İbrahim, “Şüphesiz Allah güneşi doğudan getirir, sen de onu batıdan getir” deyince, kâfir şaşırıp kaldı. Zaten Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.” (Bakara, 258. Ayet).

Bakara Suresinin 258. Ayetinde “diriltmek ve öldürmek”, “doğu ile batı” bir arada kullanılmıştır. Kendini ve Allah’ını bilen her insan için doğmak ve ölmek bir bütündür. Ölüm hayatın sonudur ama başka bir âleme uyanıştır.

3. SONUÇ YA DA ATEŞ DANSI ŞİİRİNİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ

Şair, şiirin başında oluşturduğu imgeyle okurun zihninde cezbeden, öldürücü, cadı kadın tipi belirir. Cennetten atılan kadın aklı ve kalbi sayesinde doğruya ulaşır. Böylece kadının olumsuz duruşu olumluya yönelirken bu yaşanan kaos, kozmosa dönüşür. Kadın, evrimini tamamlarken şiir de yolculuğunu bitirir. Şiirin bütününe yayılan bu kadın ve ateş kavramları, bir anlamda doğanın uyanışını, verimliliği, doğurganlığı sembolize eder. Doğada bulunan su, kum, rüzgâr gibi elementler, hayatı; bahar ise canlılığı ifade eder. Şair, tüm bunları kadının dansında birleştirerek hayatın bu cezp edici canlılığına kapılan insanın cennetle cehennem arası bir arafta bulunduğunu sezdirir. Kadının ateş üzerindeki dansı, insanın ateşte yanacağını bildiği halde birtakım arzularından, dünyevi zevklerden vazgeçemeyişini simgeler. Sezai Karakoç, insanın aklı ve sezgileriyle Allah'a ulaşabileceğini, ölümün bir son değil yeni bir başlangıç olacağını ifade eder. Ancak bu başlanan hayat hakkında kimsenin bir şey bilmediğini ve bu sırta ermenin bir lütufla olacağını söyler.

Sezai Karakoç, "Ateş Dansı" şiirinde geleneksel ateş dansı imgesine yeni bir anlam kazandırmıştır. Aldatıcı, cezp edici özelliklere sahip olan kadının ateşe düştüğü halde dans etmekten vazgeçemeyişini, görsel imgelerle süsleyerek anlatır. Ateşte dans etmek kadına acı verir fakat izleyenler için görsel bir şöendir. Kadının hayatta kalabilmek için bu zorlu dansa ihtiyacı vardır. Şair, kadının bu günkü durumunu olumsuz değerlendirse de yaşam mücadelesini içten içe destekler. Bu bakımdan şiir, varlık alanı olarak kadının varoluşunu sorgular.

KAYNAKÇA

- Baş, Münire Kevser, *Sezai Karakoç Şiirinde Metafizik Vurgu*, 1.Basım, İnsan Yayınları, İstanbul, 2011.
- Bayraktar, Osman, "Sezai Karakoç Şiiri Üzerine Bir İnceleme", *Yedi İklim Kültür Sanat Medeniyet Edebiyat Dergisi*, S. 59, Ekim 2011.
- Can, Şefik, *Klasik Yunan Mitolojisi*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2011.
- Dilek, İbrahim, "Sibirya Türklerinde Ateşle İlgili İnançlar, Törenler ve Bazı Efsaneler", *Bilig*, S.43: 33-54, Güz, 2007.
- Karataş, Turan, *Doğunun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç*, 1.Basım, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2013.
- Korkmaz, Ramazan, *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.
- Korkmaz, Ramazan-Özcan, Tarık, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri*, Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000, Grafiker Yay., 2.Basım, Ankara, 2005.
- Özcan, Tarık, "Şiir Sanatında İmajın Yeri-Önemi ve Bunun Cemal Süreya'nın Şiir Dünyasına Uygulaması", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.13, S.1, ss. 115-136, 2003.

- Su, Hüseyin, "Bir Tecdit Hareketi Olarak Diriliş Düşüncesi", Hece dergisi (Özel Sayı:5), Ankara, 2010.
- Şengül, Servet, *İmge ve Üslup Tercihleri Bakımından Necip Fazıl ve Sezai Karakoç'u Okumak*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Wellek, Rene- Warren, Austin, *Edebiyat Teorisi*, (çev. Ö. Faruk Huyugüzel), 1.Basım, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2011.